

Paragrafen financiële positie

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de paragrafen opgenomen waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd voor 'beheersmatige aspecten'. Het doel van deze paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting staan, gebundeld weer te geven. Het gaat om de verplichte paragrafen: weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en lokale heffingen.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1. Inleiding

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing stellen we vast of de financiële positie van Maasgouw robuust genoeg is om onvoorziene tegenvallers op te vangen. Om dat te bepalen zijn twee componenten belangrijk:

1. De risico's die we als gemeente lopen. Een aantal risico's zijn afgedekt door verzekeringen af te sluiten en door samen te werken met andere partijen (risicodeling). De risico's die niet te verzekeren zijn of verbonden zijn aan de maatschappelijke doelen die we als Maasgouw willen realiseren, moeten we in kaart brengen, proberen te verkleinen en goed bewaken.
2. De 'weerstandscapaciteit' (buffer) die er is om de resterende risico's op te vangen. De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om deze niet begrote risico's te ondervangen.

Deze twee begrippen geven in essentie het begrip 'risicomanagement' weer. Een aantal risico's dekken we af met beheersmaatregelen. Voor de overblijvende risico's geven we inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om de financiële en niet-financiële gevolgen van risico's op te vangen. Ook geven we inzicht in de financiële buffer die we daarvoor nodig en beschikbaar hebben.

De paragraaf is als volgt opgebouwd: eerst gaan we in op het bestaand beleid rondom weerstandsvermogen; daarna wordt de weerstandscapaciteit geïnventariseerd en dan komen de risico's aan bod. Op basis hiervan wordt de weerstandsratio bepaald.

4.2.2. Beleid

In april 2016 heeft de raad de beleidsnota Risicomanagement & Weerstandsvermogen 2016-2019 (verder Nota R&W) vastgesteld. In de Nota R&W worden o.a. kaders gesteld met betrekking tot:

- te onderkennen risico's (alleen negatieve, financieel kwantificeerbare risico's onderkennen)
- rapportage van risico's in de P&C-documenten (alleen risico's met een score >10 o.b.v. kans x impact). Daarbij richten we ons niet alleen op de risicosignalering van de interne organisatie, maar ook van de risico's bij onze verbonden partijen.
- berekening van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Daarbij wordt de incidentele weerstandscapaciteit vanaf nu berekend exclusief stille reserves. Voor de structurele weerstandscapaciteit wordt de onbenutte belastingcapaciteit bepaald op basis van een belastingverhoging van max 16%.
- Het onderscheiden van een incidentele en een structurele weerstandsratio. Zowel voor de incidentele als voor de structurele variant wordt een ratio nagestreefd van ten minste 4, waarbij we een signaleringsfunctie inbouwen vanaf 8.

4.2.3. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Het is relevant om onderscheid te maken tussen incidenteel weerstandsvermogen dat beschikbaar is (voor incidentele tegenvallers op te vangen) en weerstandsvermogen met een structureel karakter. Uit de tabellen is te herleiden uit welke componenten dat de incidentele en structurele weerstandscapaciteit zijn opgebouwd.

Onderdelen incidentele Weerstandscapaciteit	Omschrijving	€
Algemene reserve Vrij aanwendbare deel	Dit zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken. Per augustus 2018 bedraagt de algemene reserve (na aftrek van lopende verplichtingen) € 3.843.314.	€ 3.843.300
Bestemmingsreserves Vrij aanwendbare deel	Dit zijn reserves waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven en waarvan de bestemming nog kan wijzigen. Dit heeft dan wel gevolgen voor het budget en de financiering. Concreet betreft het in hoofdzaak de reserve Essent. Deze reserve (na aftrek lopende verplichtingen) bedraagt € 15.519.022.	€ 15.556.900
Totaal incidentele weerstandscapaciteit		€ 19.400.200

In het Programma Financiën is het verwachte verloop van de algemene reserve weergegeven. Per saldo is er in 2019 en 2020 sprake van onttrekkingen van respectievelijk € 1.159.000 en € 180.000 uit de algemene reserve.

De incidentele weerstandscapaciteit komt daarmee geprognostiseerd uit op afgerond € 18,1 mln.

Onderdelen structurele Weerstandscapaciteit	Omschrijving	€
Begrotingsruimte	Dit is de ruimte die ombuigingen op de korte (en lange) termijn mogelijk maakt (jaarschijf 2019 meerjarenbegroting 2019-2022).	€ 1.002.000
Onvoorziene uitgaven	Deze post creëren we om middelen te hebben om nieuwe beleidsinitiatieven (incidenteel of structureel) te bekostigen of om onvoorziebare, onontkoombare, onuitstelbare tegenvallers op te vangen. Voor incidentele uitgaven is € 25.000 beschikbaar en voor structurele lasten (vanaf 2020) jaarlijks € 100.000	€ 100.000
Onbenutte belastingcapaciteit	Dit zijn inkomsten die nog niet gemaximeerd of kostendekkend zijn. De tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn al kostendekkend. Dit betreft alleen de onroerende zaakbelastingen. In de huidige meerjarenramingen is al verwerkt dat de ozb-opbrengst woningen eigenaar jaarlijks met 2,5% wordt verhoogd. O.b.v. het gehanteerde beleidskader in de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen hanteren we voor berekening van de onbenutte belastingcapaciteit een verdere ozb-belastingverhoging van 16%. De ozb-opbrengst is geraamd op € 3.850.000. 16% additionele ozb-meeropbrengst bedraagt € 616.000	€ 616.000
Totaal structurele weerstandscapaciteit		€ 1.718.000

4.2.4. Inventarisatie risico's

Een risico is de kans dat een gebeurtenis optreedt, met een (negatief) gevolg voor de betrokkene.

We onderscheiden de volgende soorten risico's:

Risicocategorieën
<ol style="list-style-type: none"> 1. Budgettaire risico's; dit zijn risico's die o.a. voortvloeien uit het eigen beleid, uit het beleid van een hogere overheid of uit samenwerking met andere instanties. 2. Risico's op eigendommen; dit zijn bijvoorbeeld risico's als ontvreemding, schade door brand, storm en water, maar ook risico's die voortvloeien uit niet bijgestelde onderhouds- en beheerplannen. 3. Risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering; hiermee bedoelen we de informatievoorziening, de administratieve organisatie en de interne controle.

4. Overige risico's; dit zijn risico's als imago, politiek, strategie, veiligheid, aansprakelijkheidsstelling, milieu en arbo.

In de Nota R&W is als kader gesteld om alleen financiële negatieve risico's te kwantificeren; het betreft de risico's uit categorie 1 van bovenstaand overzicht. Kwantificering wordt toegepast door de kans te vermenigvuldigen met de financiële impact.

Enkele uitgangspunten bij de inventarisatie van risico's

- We pretenderen niet volledig te zijn. Het is van belang om de belangrijke risico's te signaleren, deze proberen te verminderen en te monitoren. Risico's kunnen een belangrijk afwegingscriterium zijn om tot een goed besluit te komen. De risico's leggen we vast in een risicoregister dat periodiek wordt geactualiseerd.
- De financiële risico's zijn geïnclassificeerd. Daarnaast worden een aantal kansklassen onderscheiden om gradaties aan te brengen in risico's. In beleidskader 3 van de nota R&W is op basis van kans x risico een risicomatrix opgesteld.

Deze ziet er als volgt uit:

Risico in €			Kans				
			1	2	3	4	5
x < €25.000			x < €25.000	€ 25.000 < x > €100.000	€ 100.000 < x > €500.000	€ 500.000 < x > €1.000.000	x > €1.000.000
5	Zeer groot	80-99 %	5	10	15	20	25
4	Groot	60-80 %	4	8	12	16	20
3	50/50	40-60 %	3	6	9	12	15
2	Klein	20-40 %	2	4	6	8	10
1	Zeer klein	1-20 %	1	2	3	4	5

Tabel 2: risicokaart (scores)

Aan de risicomatrix is een rapportagestructuur gekoppeld, waarbij het principe is gehanteerd dat risico's met een score van 10 en hoger via de P&C-cyclus aan de raad worden gerapporteerd via een toelichting.

Voor de risico's met een lagere score wordt volstaan met benoeming van het risico en het bedrag o.b.v. kans x impact. Een verdere specificatie is op basis van het risicoregister beschikbaar.

Risico's met incidentele financiële impact

Omschrijving	Kans-klasse	Risico-klasse	Risico-score	Kans x Fin. impact	Toelichting
Privacywetgeving	2	5	10	1.500.000	Risicoscore bedraagt weliswaar 5, maar gezien potentiële financiële impact wordt dit risico toegelicht. In mei 2018 is nieuwe privacywetgeving (AVG) vastgesteld ter bescherming van persoonsgegevens. De AVG is niet 'strenger' dan de huidige Wbp, maar er is wel een aanscherping in accountability (aantoonbaar in control zijn) en handhaving. Verder is de AVG meer uitgesproken en concreet gericht op verbetering van rechtspositie van 'betrokkenen'. Het max. op te leggen boetebedrag bedraagt € 20 mln. De hoogte van een eventuele boete hangt samen met de mate van verwijtbaarheid en daarmee de getroffen beheersmaatregelen. De Autoriteit Persoonsgegevens hanteert een risicogerichte aanpak bij controles, waarbij de AP extra oog heeft voor mogelijke

					inbreuken op de bescherming van persoonsgegevens waarbij grote groepen mensen kunnen worden geraakt. Lokale overheden beschikken over een grote hoeveelheid, vaak gevoelige, persoonsgegevens. Burgers zijn veelal verplicht om hun persoonsgegevens af te geven. Daarbij kijkt de AP met name ook naar die domeinen waarover ze eerder nadrukkelijk geadviseerd heeft zoals het sociaal domein. De AP besteedt extra aandacht aan niet-gemelde datalekken en datalekken die (mede) zijn veroorzaakt door tekortkomingen in de beveiliging. De gemeente heeft de basis beheersprocessen in het kader van de AVG nog onvoldoende op orde. Daarmee is de gemeente - zeker in het licht van de bijzondere aandacht die de AP heeft voor lokale overheden - extra kwetsbaar bij eventuele toezichts- en handhavingsacties van de AP. De AP past daarbij uiteenlopende toezichts- en handhavingsinstrumenten toe. Uitgangspunt is een max. boete van € 5 mln met risicoklasse 2 (klein; 30% kans).
OML borgstelling financiering	2	5	10	300.000	Aanvankelijk bedroeg de borgstelling OML € 625.915. In de raadsvergadering van 15-12-2016 is besloten de borgstelling a.g.v. herfinanciering uit te breiden tot € 1.008.378. OML heeft vooralsnog voldoende buffer om eventuele tegenvallers op te vangen. De risicoklasse wordt ingeschat op 2 (klein; 30% kans).
Afbouw planvoorraad (o.b.v. structuurvisie Wonen, Zorg en Woonomgeving Midden-Limburg)	3	3	9	PM	Bouwclaimhouders is de mogelijkheid geboden om voor 2018 te starten met de bouw/gronduitgifte. Daarna zullen de claims (waar mogelijk) weg bestemd worden. Dit proces loopt momenteel (september 2018). Er bestaat nog geen inzicht op mogelijke claims in relatie tot de overeenkomsten met ontwikkelaars. Vooralsnog risicoscore < 10
WMO	4	2	8	€ 35.000	Nieuwe loonschalen hulp bij het huishouden, kunnen mogelijk leiden tot hogere tarieven. Het max. risico wordt ingeschat op € 50.000 met een kans van 70%.
Rioolheffing bezwaarschrift	2	3	6	€ 138.000	Bezwaarschrift Woningcorporatie tegen kostendekkendheid rioolheffing 2014 - 2018. Max. risico € 460.000. Risicoklasse wordt ingeschat op 2 (klein; 30% kans).
Edelchemie kosten handhaving	1	5	5	€ 100.000	Het max. risico bedraagt € 1 mln indien de Provincie handhavingskosten alsnog doorbelast aan Maasgouw.

					Gezien bestuurlijk akkoord wordt kans zeer klein (10%) geacht. Zie jaarrekening 2017 p. 15 voor uitvoerige toelichting.
Milieu Service Zuid Kosten handhaving	1	4	4	76.000	Het te vorderen bedrag bij de Provincie bedraagt € 757.472. Gezien bestuurlijk akkoord wordt kans zeer klein (10%) geacht dat inning niet plaatsvindt. Zie jaarrekening 2017 p. 16 voor uitvoerige toelichting.
Obligatieportefeuille	1	5	5	100.000	Waarde obligatieportefeuille eind 2017 € 21 mln. Er bestaat een zeer kleine kans (10%) dat hoofdsom belegde obligaties niet wordt terugontvangen. ASR Vermogensbeheer monitort de ontwikkelingen. Max. risico wordt ingeschat op € 1 mln.
Aanbesteding softwarepakketten	1	3	3	PM	Bestaande contracten met diverse softwareleveranciers worden vanwege complexe inrichting van ict-infrastructuur verlengd omdat het niet mogelijk is om e.e.a. als vervangbaar systeem te zien. Aanbesteding van deze dienstverlening is uit oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid niet direct te realiseren omdat continuïteit van geautomatiseerde gegevensverwerking gewaarborgd moet blijven.
TOTAAL risico's incidenteel				2.249.000	

Risico's met structurele financiële impact

Omschrijving	Kans-klasse	Risico-klasse	Risico-score	Kans x Fin. impact	Toelichting
Uitvoeringskosten sociaal domein, bedrijfsvoering en vergunningverlening en handhaving	5	4	20	375.000	Bij overheveling van uitvoeringstaken op het gebied van sociaal domein, omgevingsdienst en bedrijfsvoering naar SC MER zijn o.b.v. het onderliggende bedrijfsplannen bezuinigingstaakstellingen ingeboekt. Uit voortschrijdend inzicht blijkt dat ontwikkel- en overgangperiode langer duren en hoger implementatiebudget benodigd is. Momenteel wordt bekeken in hoeverre werkprocessen efficiënter en effectiever kunnen worden ingericht en hoeveel middelen extra benodigd zijn. De kans wordt zeer groot (99%) geacht dat het Maasgouwse aandeel in de meerkosten op grofweg € 250.000-500.000 structureel

					uitkomt. De onderzoeksresultaten moeten het exacte bedrag uitwijzen. Na afronding van het onderzoek zal dit resulteren in een begrotingswijziging die voor zienswijze zal worden voorgelegd.
CAO ontwikkeling	5	4	20	250.000	De huidige CAO gemeenteamttenaren loopt eind 2018 af. De onderhandelingen om te komen tot een nieuwe CAO zijn opgestart, maar de uitkomst is nog onbekend. In de begroting hanteren we als uitgangspunt om de feitelijke CAO te vertalen in de Prorap indien deze is overeengekomen. Dit uitgangspunt geldt ook voor de begroting van SC MER. Een loonsverhoging van 2% resulteert in structurele meerkosten van € 250.000. De kans dat op deze meerkosten wordt zeer groot geacht (99%)
Indexering prijsstijging	4	3	12	70.000	Meerjarenraming wordt opgesteld o.b.v. constante prijzen aan lasten- en batenkant. Bij hogere contractprijzen dient financiële vertaling plaats te vinden. Het max risico bedraagt €100.000 met grote kans (70%).
Kostenverdeelsysteem SC MER	4	3	12	70.000	Afspraak is gefaseerde toegroei van verdeelsleutel historische kosten naar output/werkprocessen. Gewijzigde verdeelsystematiek kan voor Maasgouw ongunstig uitpakken. Het max risico bedraagt €100.000 met grote kans (70%).
Algemene uitkering	3	3	9	100.000	De algemene uitkering uit Gemeentefonds is de grootste inkomstenbron. De hoogte is gekoppeld aan de rijksuitgaven ('samen trap op, trap af'). Gezien huidige hoogconjunctuur en collectieve extra declaratie BTW-compensatiefonds kan neerwaartse bijstelling plaatsvinden. De Septembercirculaire zal de meest actuele inzichten bieden. Max risico € 200.000; kans 50%.
Open eindregelingen sociaal domein	3	3	9	100.000	Max. risico € 200.000; kans 50%; risicoscore < 10
Kosten personeel a.g.v. organisatieontwikkeling	3	3	9	100.000	Max. risico € 200.000; kans 50%; risicoscore < 10
Taakstelling realisatie burgerplein	2	2	4	24.000	Taakstelling bedraagt € 80.000; risico 30%; risicoscore < 10
TOTAAL risico's structureel				1.089.000	

4.2.5 Weerstandsratio

Op basis van de benodigde- als de beschikbare weerstandscapaciteit kan men het weerstandsvermogen berekenen (beschikbare weerstandscapaciteit ÷ benodigde weerstandscapaciteit). Hierbij wordt het onderscheid doorgetrokken tussen het incidentele weerstandsvermogen en het structurele weerstandsvermogen:

$$\text{Weerstandsratio incidenteel} = \frac{19.400.000}{2.249.000} = 8,6$$

$$\text{Weerstandsratio structureel} = \frac{1.718.000}{1.089.000} = 1,6$$

In de Nota R&M worden kwalificaties aangeduid voor de hoogte van de weerstandsratio.

Ratio Weerstandsvermogen	Kwalificatie
A	≥ 2,0 Uitstekend
B	≥ 1,4 en < 2,0 Ruim voldoende
C	≥ 1,0 en < 1,4 Voldoende
D	≥ 0.8 en < 1,0 Matig
E	≥ 0.5 en < 0.8 Onvoldoende
F	< 0.5 Ruim onvoldoende

Het streven is om de robuuste financiële positie van Maasgouw te behouden om daarmee financieel toekomstbestendig te zijn. De normen die we hebben afgesproken voor de ratio zijn een signaleringsfunctie vanaf een ratio van 8 en een ondergrens van 4.

Toetsing aan deze norm laat zien dat de incidentele weerstandsratio ruimschoots toereikend is. De daling van de incidentele ratio ten opzichte van de jaarrekening 2017 (11,7) komt voort uit het gegeven dat het risico van de nieuwe privacywetgeving hoger wordt ingeschat. Het potentiële boetebedrag is weliswaar lager ingeschat, maar de kans op een boete is toegenomen omdat we de werkprocessen rondom privacy nog onvoldoende geborgd hebben.

De structurele weerstandsratio is ruim voldoende, maar gedaald ten opzichte van 2017 (3,1). We zitten onder de gestelde ondergrens van 4.

Dit heeft meerdere oorzaken:

- bij bepaling van de structurele weerstandscapaciteit hanteren we de structurele begrotingsruimte van 2019 als uitgangspunt. Deze bedraagt € 1.002.000, maar loopt in de volgende jaren op tot € 1.273.000 in 2022
- we hebben bewust gekozen voor een reële hoogte voor berekening van de onbenutte belastingcapaciteit. Als we de maximum ozb-tarieven zouden hanteren, is de onbenutte belastingcapaciteit € 1,4 mln hoger.
- Er is jaarlijks € 100.000 voor nieuw beleid beschikbaar. De structurele ruimte voor nieuw beleid loopt dus op tot € 300.000 in 2022.

Gecorrigeerd voor bovenstaande factoren, zou de structurele weerstandsratio $3.589/1.089 = 3,3$ bedragen.

Daar staat tegenover dat in de begroting tot dusver geen rekening is gehouden met mogelijk verplichte uitgaven die voortvloeien uit het interbestuurlijk programma (IBP). In het IBP wordt gesteld dat er een aantal nationale opgaven (bv. duurzaamheid) voor de overheden gelden, waarbij het Rijk veronderstelt dat ook de gemeenten hieraan een (eventueel verplichte) collectieve bijdrage vanuit de algemene uitkering leveren. Ook zijn de uitkomsten van de 2^e Prorap 2018 nog niet bekend.

Resumerend kan worden gesteld dat de gemeente Maasgouw beschikt over een robuuste financiële positie. De begroting biedt voldoende flexibiliteit om op toekomstige onvoorziene uitgaven te anticiperen.

4.2.6 Financiële kengetallen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de volgende financiële kengetallen:

- Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).
- Solvabiliteitsratio.
- Grondexploitatie.
- Structurele exploitatieruimte.
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen moeten het inzicht van de raad in de financiële positie van de gemeente vergroten. Daarnaast bieden deze kengetallen de mogelijkheid om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten of het landelijk gemiddelde.

Beoordeling kengetallen

Uit de beschrijving van de verschillende kengetallen (zie hierna) blijkt dat een afzonderlijk kengetal nog weinig zegt over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Noch hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs een negatieve invloed te hebben indien de structurele exploitatieruimte groot is of men over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen. Het is dus niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

Onderstaand volgt een nadere uitwerking en toelichting per kengetal.

Netto Schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

De netto schuldquote wordt berekend aan de hand van diverse gegevens uit de balans. Samengevat ziet deze berekening er als volgt uit.

$$\text{Netto schuldquote} = \frac{(A + B + C - D - E - F - G)}{H} \times 100\%$$

- A. Het totaal van de vaste schulden
- B. Het totaal saldo van de netto-vlottende schulden
- C. Het totaal saldo van alle overlopende passiva
- D. Het totaal saldo van de financiële vaste activa
- E. Het totaal saldo van alle uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.
- F. Het totaal saldo van alle liquide middelen
- G. Het totaal saldo van de overlopende activa
- H. Het gerealiseerde saldo van de baten

Toepassing van de bovenstaande berekening leidt tot de volgende uitkomsten voor de gemeente Maasgouw:

	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Netto schuldquote	13,80%	74,89%	76,12%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	7,58%	69,74%	75,07%

In de Kennisbank Openbaar Bestuur van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn de financiële kengetallen van alle Nederlandse gemeenten opgenomen. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de balanscijfers 2017 en de begrotingscijfers 2018. Hieruit blijkt dat de Nederlandse gemeenten gemiddeld genomen een netto schuldquote hadden van 69% en een netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen van 62%.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente. De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen (eigen en vreemd vermogen). Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het resultaat.

De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het totale vermogen uitgedrukt in een percentage.

$$\text{Solvabiliteitsratio} = \frac{\text{Eigen vermogen}}{\text{Totale vermogen}}$$

De solvabiliteitsratio laat het volgende beeld zien voor onze gemeente:

	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Solvabiliteitsratio	52,53%	37,85%	38,58%

In de Kennisbank Openbaar Bestuur is vermeld dat de gemiddelde Nederlandse gemeente een solvabiliteitsratio van 33% heeft.

Kengetal Grondexploitatie

De afgelopen jaren is landelijk gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien een gemeente leningen heeft afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject heeft zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de grondexploitatie kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde van de grondexploitatie) is ten opzichte van de totale baten exclusief mutaties reserves.

Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

Voor het kengetal van de grondexploitatie wordt gebruik gemaakt van de volgende formule.

$$\text{Grondexploitatie} = \frac{(A + B)}{C}$$

A= saldo van niet in exploitatie genomen gronden

B= saldo van in exploitatie genomen gronden

C= saldo van baten

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de grondexploitatie een relatief geringe impact heeft op de financiële positie.

	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Grondexploitatie	2,78%	2,52%	2,35%

De gemeente Maasgouw steekt hierbij gunstig af ten opzichte van een gemiddeld percentage van 17% volgens de Kennisbank Openbaar Bestuur.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele lasten. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en de eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

De formule voor het berekenen van de structurele exploitatie ruimte is:

$$\text{structurele exploitatieruimte} = \frac{(B - A) + (D - C)}{E} \times 100\%$$

A= structurele lasten

B= structurele baten

C= structurele toevoegingen aan de reserve

D= structurele onttrekkingen aan de reserve

E= saldo van de totale baten

Toepassing van de bovenstaande berekening leidt tot de volgende uitkomsten voor de gemeente Maasgouw:

	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Structurele exploitatieruimte	4,59%	-20,77%	2,25%

Belastingcapaciteit

De OZB is de belangrijkste eigen belastinginkomsten van een gemeente. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De reden dat tevens wordt gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing is dat deze heffing maximaal kostendekkend mag zijn. In het geval dat de heffing lager dan kostendekkend wordt vastgesteld is er sprake van belastingcapaciteit die niet wordt benut.

De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten van meerpersoons-huishoudens in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1.

$$\text{Belastingcapaciteit} = \frac{\text{gemiddelde woonlasten in Maasgouw}}{\text{gemiddelde woonlasten in Nederland}} \times 100\%$$

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de gemiddelde woonlasten in Maasgouw gunstig afsteken ten opzichte van de gemiddelde woonlasten in Nederland.

	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Gemeentelijke belastingcapaciteit	79,41%	85,20%	84,60%

De onbenutte belastingcapaciteit biedt de mogelijkheid om de structurele exploitatieruimte in de toekomst te vergroten.

Conclusie

Op basis van de bovenstaande kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente Maasgouw een gezonde financieringspositie kent. De schulden zijn relatief gering van omvang en er zijn voldoende middelen beschikbaar om aan de verplichtingen te voldoen. Daarnaast heeft de grondexploitatie weinig impact op de financiële positie van de gemeente. De structurele baten en lasten zijn met elkaar in evenwicht. De gemeente heeft tenslotte nog onbenutte belastingcapaciteit om eventuele structurele lasten op te vangen.